

BÖLÜM 9

Hasta Odaklı Hizmetleri Yönetmek

9.1. / İlaçla Tedavi ve Hastalık Yönetimi

Miray ARSLAN¹

Öğrenim Hedefleri

Okuyucu, bu bölümü okuyarak;

1. Farmasötik bakım kavramını tanımlayacak
2. İlaçla tedavi yönetimini ve uygulama yollarını tanımlayacak
3. Hastalık yönetimini ve uygulama yollarını tanımlayacak

Giriş

İlaçla tedavi yönetimi ve hastalık yönetimi kavramları özellikle son yirmi yılda dikkat çekmeye başlayan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürde *illness management, disaster management, medication management, drug therapy management* ve *medical therapy management* gibi farklı adlarla yer alan bu kavramları ilaçla tedavi ve hastalık yönetimi şemsiyesi altında toplamak uygun olacaktır. Ülkeden ülkeye, hatta bölgeden bölgeye bu kavram çerçevesi altında pek çok farklı uygulama ve hizmetle karşılaşmaktadır. Bu hizmet ve uygulamalara yönelik olarak çeşitli rehber ve algoritmalar, standartlar yayınlanarak sağlık

¹ Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği AD., mirayarslan@yyu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2786-4610

belirlenmesi ve izlenmesi de dahil olmak üzere, hastaya özel çeşitli hizmetler gerçekleştirdikleri belirtilmektedir. Bu proje kapsamında eczacıların evde şeker ölçüm cihazı eğitimi; bağlılık stratejileri; hastaların ayakları, derisi, kan basıncı ve kilosunun fiziksel değerlendirmesini gerçekleştirdikleri ve diyabet ve dislipidemi yönetimi eğitimi sundukları belirtilmektedir. Ayrıca hastaların ihtiyaç halinde doktorlarına veya diyabet eğitim merkezlerine yönlendirildiği ortaya konulmuştur (Smith, 2009). Bu durum, hastalık yönetiminin başarıya ulaşmasında sağlık ekibinin tam kararlılık içinde çalışması gerekliliğinin de bir göstere olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Sonuç

Eczacılık hizmetlerinin hasta odaklı hizmetlere odaklanması ile ortaya çıkan ve bölümde de ele alınmış olan pek çok kavram kapsam olarak farklılıklar göstermesine karşın temel hedefleri bireyin sağlık çıktılarını optimum düzeye çıkarmak ve hasta güvenliğini sağlamaktır. Basitçe ifade etmek gerekirse, hasta danışmanlığı ya da farmasötik bakam daha ilaca özgüdür, hastalık yönetimi belirli bir hastadaki bir hastalığa özgüdür ve ilaç tedavisi yönetimi hasta merkezlidir, daha kapsamlıdır ve hastanın ilaç tedavisi ihtiyaçlarına daha geniş bir yelpazeden odaklanmaktadır. Eczacıların rol ve sorumlulukları açısından bu hizmetler ele alındığında ise eczacının bu hizmetleri sağlama becerisi ve eczacı ile hasta arasındaki doğrudan etkileşimin tüm hizmetlerde ortak noktayı oluşturduğu görülmektedir. Tüm bu hizmetlerin başarılı ve sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesi için tüm sağlık profesyonellerince bu hizmetlerin kabul edilebilir uygulanabilir bulunması ve tüm sağlık profesyonellerinin ortak çalışma ve sorumluluk ve bilinciyle hareket ederek hastaların sağlık çıktılarını en üst düzeye çıkarmayı hedeflemesi hayati önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Alkhateeb, F. M., Clauson, K. A., McCafferty, R., & Latif, D. A. (2009). Physician attitudes toward pharmacist provision of medication therapy management services. *Pharmacy world & science*, 31, 487-493.
- Alshehri, A. M., Alenazi, O. S., Almutairi, S. A., Alali, A. Z., Almogbel, Y. S., Alonazi, R. E., ... & Alsehli, F. A. (2022). Pharmacist Intention to Provide Medication Therapy Management Services in Saudi Arabia: A Study Using the Theory of Planned Behaviour. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(9), 5279.
- American Pharmacists Association, National Association of Chain Drug Stores Foundation (APhA/NACDSF). (2005). Medication therapy management in community pharmacy practice: core elements of an MTM service (version 1.0). *J Am Pharm Assoc*. 45:573-9.

- American Pharmacists Association, National Association of Chain Drug Stores Foundation (APhA/NACDSF). (2008). Medication therapy management in pharmacy practice: core elements of an MTM service model (version 2.0). *Journal of the American Pharmacists Association: JAPhA*, 48(3), 341–353.
- Cipolle, R.J., Strand, L.M., Morley, P.C. (2004). *Pharmaceutica Care Practice*. New York, NY: McGraw-Hill.
- de Souza Cazarim, M., Cruz-Cazarim, E. L. C., Boyd, K., Wu, O., & Nunes, A. A. (2023). Effect of Medication Therapy Management by Pharmaceutical Care on Blood Pressure and Cardiovascular Risk in Hypertension: A Systematic Review, Meta-Analysis, and Meta-Regression. *Pharmaceuticals*, 16(6), 845.
- Dreischulte, T., van den Bemt, B., & Steurbaut, S. (2022). European Society of Clinical Pharmacy definition of the term clinical pharmacy and its relationship to pharmaceutical care: a position paper. *International journal of clinical pharmacy*, 44(4), 837-842.
- Ferreri, S. P., Hughes, T. D., & Snyder, M. E. (2020). Medication therapy management: current challenges. *Integrated Pharmacy Research and Practice*, 71-81.
- Franklin, B.D., van Mil, J.W. (2005). Defining clinical pharmacy and pharmaceutical care. *Pharm World Sci*. 27(3):137.
- Jin, J., Sklar, G. E., Min Sen Oh, V., & Chuen Li, S. (2008). Factors affecting therapeutic compliance: A review from the patient's perspective. *Therapeutics and clinical risk management*, 4(1), 269-286.
- Knapp, K. K., Okamoto, M. P., Black, B. L. (2004). ASHP survey of ambulatory care pharmacy practice in health systems: 2004. *Am J Health Syst Pharm*. 62,274–84.
- Marupuru, S., Roether, A., Guimond, A. J., Stanley, C., Pesqueira, T., & Axon, D. R. (2022, June). A Systematic Review of Clinical Outcomes from Pharmacist Provided Medication Therapy Management (MTM) among Patients with Diabetes, Hypertension, or Dyslipidemia. In *Healthcare* (Vol. 10, No. 7, p. 1207). MDPI.
- Maryland, B. (2005). Summary of the Executive Sessions on Medication Therapy Management Programs. *American Journal of Health-System Pharmacy*, 62(6), 585-592.
- McGivney, M. S., Meyer, S. M., Duncan-Hewitt, W., Hall, D. L., Goode, J. V. R., & Smith, R. B. (2007). Medication therapy management: its relationship to patient counseling, disease management, and pharmaceutical care. *Journal of the American Pharmacists Association*, 47(5), 620-628.
- Smith, M. (2009). Pharmacists' role in improving diabetes medication management. *Journal of diabetes science and technology*, 3(1), 175-179.